

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

w sprawie **M. B., A. B., W. K.**

ukaranych za czyny z art. 151 § 1 k.w. i art. 157 § 1 k.w.

i **W. W.**

ukaranego za czyn z art. 157 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2023 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, Zamiejscowy VII
Wydział Karny w Hajnówce

z dnia 21 grudnia 2017 r., sygn. akt VII W 949/17

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w.
w zw. z art. 45 § 1 k.w. umarza postępowanie z uwagi na
przedawnienie karalności, a kosztami postępowania obciąża
Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 21 grudnia 2017 r. (sygn. VII W 949/17) Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce uznał obwinionych: M. B., A. B. i W. K. za winnych tego, że w dniu [...] 2017 r., w pobliżu miejscowości T., gmina B., na terenie Nadleśnictwa B., leśnictwo T., oddział [...] nie będąc do tego osobami uprawnionymi, przechodzili przez las w miejscu, gdzie jest to zabronione, oraz, że w tym samym czasie, miejscu i okolicznościach, wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuścili lasu, w miejscu, w którym przebywanie jest zabronione, tj. wykroczenia z art. 151 § 1 k.w. i z art. 157 § 1 k.w., za co wymierzył im kary grzywny w wysokości 100 zł, natomiast obwinionego W. W. uznał za winnego tego, że w dniu [...] 2017 r., w pobliżu miejscowości T., gmina B., na terenie Nadleśnictwa B., leśnictwo T., oddział [...], wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuścił lasu, w miejscu, w którym przebywanie jest zabronione, to jest o czyn z art. 157 § 1 k.w., za co wymierzył mu karę grzywny w wysokości 70 złotych.

Od wyroku nakazowego nie wniesiono sprzeciwu i uprawomocnił się on: wobec M. B. w dniu 13 stycznia 2018 r., wobec A. B. w dniu 12 stycznia 2018 r., wobec W. K. w dniu 25 lutego 2018 r., zaś wobec W. W. w dniu 16 lutego 2018 r.

Kasację od ww. orzeczenia na korzyść obwinionych wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, podnosząc zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanych ukaranym czynów i ich wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina, jak i okoliczności czynów zarzucanych obwinionym budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

Podnosząc taki zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności przypisanych obwinionym wykroczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k..

W myśl art. 93 § 2 k.p.w. orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić, jeżeli okoliczności czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości. Zgodnie z utrwaloną już linią orzeczniczą Sądu Najwyższego brak owych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie co do sprawstwa danego czynu, jak i winy obwinionego, z uwzględnieniem zarówno jego wyjaśnień oraz innych dowodów przeprowadzonych w toku czynności wyjaśniających. Poza sporem jest, że postępowanie nakazowe to instytucja prawa procesowego, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków, gdzie materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych wątpliwości co do winy i okoliczności popełnienia zarzuconego czynu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2018 r., V KK 112/18, SIP Legalis nr 1747323, z dnia 13 września 2017 r., IV KK 42/17, SIP Legalis nr 1673926; z dnia 11 grudnia 2018 r., III KK 648/18, SIP Legalis nr 1885226).

Z powyższą sytuacją nie spotykamy się jednak na kanwie niniejszej sprawy, na co trafnie wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich. Na podstawie jej materiału dowodowego nie można w sposób jednoznaczny stwierdzić czy na terenie Nadleśnictwa B., leśnictwo T., oddział [...] w dniu [...] 2017 r. obowiązywał okresowy zakaz wstępu do lasu. Wprawdzie wspomina o tym w swoich zeznaniach świadek Z. N., ale wobec istotnych braków w materiale dowodowym w postaci niedołączenia zarządzenia nr 10/17 Nadleśniczego Nadleśnictwa B. z dnia [...] 2017 r., dotyczącego wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasów nie można było – bez cienia wątpliwości - uznać, że tak było i przez to okoliczności czynów i wina obwinionych nie budzą wątpliwości. W ten sam sposób należy się zresztą odnieść do obwieszczenia stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 15/17 Nadleśniczego Nadleśnictwa B. z dnia [...] 2017 r., tj. aktu prawnego zmieniającego zarządzenie nr 10/17, które co prawda znajduje się w materiale dowodowym w aktach sprawy, jednak zarówno wskazany w nim termin (od dnia 1 kwietnia 2017 r. „do odwołania”), jak i podstawa prawna wprowadzenia przedmiotowego zakazu (*„zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, związane w wystąpieniem w lasach zniszczenia oraz znacznego uszkodzenia drzewostanów, przejawiającego się masowym zamieraniem drzew i drzewostanów na skutek zachodzących procesów powodujących powstanie dużej liczby drzew martwych, stanowiących realne zagrożenie dla zdrowia i życia*

ludzi oraz ich mienia") budzą poważne wątpliwości co do ich zgodności z obowiązującymi normami prawnymi. Przypomnieć bowiem należy, że wykroczenie z art. 151 § 1 k.w. polega m.in. na przechodzeniu lub przejeżdżaniu przez grunt leśny w miejscach, w których jest to zabronione. Kluczowa dla ustalenia odpowiedzialności ukaranych była zatem ocena, czy byli oni uprawnieni do przechodzenia przez las w miejscu, w którym jest to zabronione albo czy – mimo to – mogli w nim przebywać. To powinno pozostawać fundamentalną kwestią, której wnikliwe wyjaśnienie dopiero by pozwoliło rzetelnie ustalić, czy zachowanie M. B., A. B., W. K. i W. W. zrealizowało wszystkie przesłanki odpowiedzialności za wykroczenia, uzasadniające przypisanie im winy. W tym kontekście należy zauważyć, że negatywną przesłanką do wydania w niniejszej sprawie wyroku nakazowego, którą winien był dostrzec sąd *meriti* były właśnie wątpliwości co do materialno-prawnych podstaw przypisania im odpowiedzialności za wykroczenie, także z uwagi na potrzebę rozważenia zastosowania w sprawie kontratypu stanu wyższej konieczności, o którym mowa w art. 16 § 1 k.w., a nade wszystko ustalenie, czy w ogóle zarzucane ww. osobom zachowania cechują się szkodliwością społeczną w jakimkolwiek stopniu (art. 1 § 1 k.w.). Nie można przy tym nie dostrzec i tego, że zgodnie z art. 26 ust.3 ustawy o lasach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 627), Nadleśniczy jest wyłącznie uprawniony do wprowadzenia jedynie okresowego zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa. Przepisy nie pozwalają zatem na wprowadzenie przez Nadleśniczego zakazu nieograniczonego terminem. Tymczasem (wspomniany) użyty w przywołanym obwieszczeniu zwrot „do odwołania” świadczyć może o charakterze stałym zakazu. Nadto ta podana w tym obwieszczeniu przyczyna jego wprowadzenia w ogóle nie może być podstawą legalnego zakazu, ponieważ nie została przez ustawodawcę ujęta w katalogu powodów wprowadzenia zakazu okresowego wskazanych w art. 26 ust. 3 ustawy o lasach.

Wobec tych wszystkich zaszłości, które winien był dostrzec Sąd Rejonowy, niniejsza sprawa nie kwalifikowała się do jej rozpoznania w trybie nakazowym. Sąd ten – w tej sytuacji - powinien był skierować ją na rozprawę, przeprowadzić postępowanie dowodowe w ramach którego poznać treść wspomnianego zarządzenia Nr 10/17 i dopiero wtedy ustalić, czy zakaz ten został wydany zgodnie z obowiązującym prawem oraz czy zachodziły wobec ukaranych materialnoprawne

przesłanki przypisania im odpowiedzialności za zarzucane im wykroczenia. Wskazane rażące naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 93 § 2 k.p.w. miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, bowiem obecnie nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Stąd też konieczne się stało uwzględnienie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich i uchylenie zaskarżonego nią wyrok. Nie było już jednak procesowo możliwe przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział w Hajnówce, bowiem w dacie złożenia kasacji (19 kwietnia 2023 r.) okres przedawnienia karalności zarzucanych obwinionym wykroczeń przewidziany w art. 45 § 1 k.w. już upłynął (zob. uchwała SN z 7 czerwca 2002 r., I KZP 15/02, z. 7-8, poiz.49). Wobec wystąpienia tej ujemnej przesłanki procesowej należało zatem, w oparciu o przepisy art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w., umorzyć postępowanie o wykroczenia zarzucane obwinionym

W ramach art. 45 § 2 k.w. ustawodawca zamieścił regulację, w świetle której w razie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia termin przedawnienia "odżywa" i biegnie od daty takiego uchylenia. Takie uchylenie może mieć miejsce w drodze kasacji (art. 110–112 k.p.w.) lub wznowienia postępowania (art. 113 k.p.w.). Biegący na nowo termin przedawnienia wynosi natomiast 2 lata, ponieważ doszło już do wszczęcia postępowania. Tak wyrażona zasada odnosi się oczywiście do sytuacji, w których przedawnienie karalności jeszcze nie nastąpiło (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 1999 r., IV KKN 332/99, SIP Legalis nr 46297; wyroki Sądu Najwyższego z 2 marca 2001 r., V KKN 3/01, SIP Legalis nr 50010, oraz z 24 września 2001 r., II KKN 2/00, SIP Legalis nr 53806), co nie miało jednak miejsca w niniejszej sprawie. Karalność wykroczeń w niniejszej sprawie ustała bowiem z upływem 3 lat od dnia ich popełnienia (art. 45 § 1 k.w.).

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia art. 119 § 2 k.p.w.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ał]